

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра менеджменту (№ 602)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК З

Філіп Л. О. Філіпковська

«31» серпня 2021 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методологія та організація наукових досліджень»

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
07 Управління та адміністрування
28 Публічне управління та адміністрування
(цифри і набір буквеної галузі знань)

Спеціальність: 051 «Економіка підприємства», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг»,
281 «Публічне управління та адміністрування»
(код і набір буквеної спеціальності)

Освітня програма: «Економіка підприємства», «Світова економіка»,
«Менеджмент», «Логістика», «Управління проектами», «Маркетинг»,
«Публічне управління та адміністрування»,
«Управління та адміністрування регіональних економічних систем.»
(набів буквеної освітньої програми)

Форма навчання: денна, заочна, дистанційна

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Силабус введено в дію з 01.09.2021 року

Харків – 2021 р.

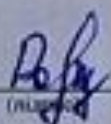
Розробник: Доронін А. В. професор каф.602, д.е.н., професор
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри менеджменту
(назва кафедри)

Протокол № 1 від «31» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри д.т.н., професор
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Ю.О. Романенков
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Представник студ. ради в.р.п.

(підпис)

В.О. Воробієнко
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Доронін Андрій Віталійович, доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту. Стаж науково-викладацької діяльності більше 22 років. Розробник та викладач дисциплін: «Менеджмент», «Економіка і менеджмент підприємства», «Методологія та організація наукових досліджень», «Менеджмент персоналу підприємства», «Соціальна відповідальність бізнесу» та ін.

Напрями наукових досліджень: Гуманізація менеджменту, управління поведінкою персоналу, емоційний капітал.

E-mail: Andrej.doronin@khai.edu

Робочий кабінет: 309 ім. к.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 1 (перший).

Обсяг дисципліни: 4 кредити ЄКТС/120 годин, у тому числі аудиторних – 40 год., самостійної роботи здобувачів – 80 год.

Форма здобуття освіти – денна, заочна, дистанційна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (екзамен).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – Економіко-математичні методи та моделі (оптимізаційні методи та моделі); Економічний аналіз; Економіко-математичні методи та моделі (економетріка).

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – Економічна безпека підприємства; Підприємництво: технологія та стратегія; Економічне управління підприємством; Методи економіко-статистичних досліджень та дисципліни індивідуального вибору студента.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування знань з методології, теорії методу і процесу, психології, методичного забезпечення науково-дослідної діяльності, починаючи зі студентської наукової роботи та аспірантських досліджень.

Завдання:

- оволодіння традиційними та сучасними інноваційними методами наукових досліджень систем і процесів менеджменту;
- оформлення результатів наукових досліджень та складання звітів з науково-дослідної роботи.

Компетентності, які набуваються.

Загальні:

ОП «Економіка підприємства»

- ЗК1 – здатність критично мислити та генерувати нові ідеї.
- ЗК2 – здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами.
- ЗК3 – здатність проявляти лідерські навички, мотивувати людей, працювати у команді.
- ЗК4 – здатність вести професійну комунікацію.
- ЗК5 – здатність до інноваційної діяльності.
- ЗК6 – здатність розробляти проекти та управляти ними.
- ЗК7 – здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань і принципів академічної доброчесності.
- ЗК8 – здатність проводити дослідження та презентувати результати;
- ЗК9 – знання іншої мови (мов)

ОП «Управління та адміністрування регіональних економічних систем»

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК03. Здатність розробляти та управляти проектами.
- ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ОП «Менеджмент»

- ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- ЗК5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ОП «Маркетинг»

- ЗК1. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК6. Професійні етичні зобов'язання ЗК7. Здатність до адаптації та дій в нових ситуаціях, генерування нових ідей (креативність) та знань.
- ЗК8. Знання та розуміння предметної області маркетингової діяльності, застосування методів наукового пізнання
- ЗК9. Здатність управляти, виявляти ініціативу та підприємливість, забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК10. Здатність до проведення наукових досліджень, пошуку, оброблення та аналізу інформації

ОП «Логістика»

- ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- ЗК5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ОП «Управління проектами»

- ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- ЗК5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ОП «Світова економіка»

- ЗК1. Здатність критично мислити та генерувати нові ідеї.
- ЗК4. Здатність вести професійну комунікацію.
- ЗК7. Здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань і принципів академічної доброчесності.

Фахові :

ОП «Економіка підприємства»

- ФК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для управління економічною діяльністю.
- ФК2. Здатність до професійної комунікації в сфері економіки іноземною мовою.
- ФК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних завдань.
- ФК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології та економіко-математичні методи і моделі для дослідження економічних та соціальних процесів.
- ФК5. Здатність розуміти ключові тренди соціально-економічного та демографічного розвитку.

ОП «Управління та адміністрування регіональних економічних систем»

- СК03. Здатність організувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій, зокрема розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування.
- СК04. Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.
- СК07. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування.
- СК08. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.
- СК09. Здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування.

ОП «Менеджмент»

- СК1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів;
- СК3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту;
- СК8. Здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом;
- СК14. Вміти підготувати і провести експеримент, обробити результати досліджень і оформити їх у вигляді наукового звіту, статей в науково-економічний збірник, патентів

ОП «Маркетинг»

- ФК1. Обізнаність із найновішими теоріями, інтерпретаціями, методами і практичними прийомами маркетингу.
- ФК2. Здатність критично інтерпретувати результати останніх теоретичних та практичних досліджень у сфері маркетингу.
- ФК3. Здатність проведення самостійних досліджень та інтерпретації їх результатів у предметній області маркетингу.
- ФК4. Здатність зробити оригінальний внесок у розвиток теорії та практики маркетингу.
- ФК5. Здатність демонструвати оригінальність і творчий підхід до роботи за фахом.
- ФК6. Здатність до діагностування різних аспектів маркетингової діяльності ринкового суб'єкта, здійснення маркетингового аналізу та прогнозування.
- ФК7. Здатність до визначення комплексу ефективних засобів управління маркетинговою діяльністю.
- ФК8. Здатність розробляти маркетингову стратегію ринкового суб'єкта та шляхи її реалізації з урахуванням міжфункціональних зв'язків.
- ФК9. Здатність до управління маркетинговою діяльністю ринкового суб'єкта на рівні організації, підрозділу, групи, мережі.
- ФК10. Здатність управляти проектами в сфері маркетингової діяльності.

ОП «Логістика»

- СК1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів;
- СК3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту;
- СК8. Здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом;
- СК14. Здатність до використання інструментарію управління фінансовими потоками в логістичних системах

ОП «Управління проектами»

- СК4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації;
- СК5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління;
- СК6. Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми;
- СК7. Здатність розробляти проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість;

- СК8. Здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом;
- СК11. Здатність здійснювати планування та виконання проекту;
- СК12. Професійне володіння сучасними спеціалізованими програмними продуктами з управління проектами та програмами;
- СК13. Здатність до роботи в команді;
- СК14. Здатність приймати обґрунтовані рішення в умовах ризику та невизначеності;
- СК15. Здатність застосовувати на практиці методи управління якістю проектів

Очікувані результати навчання:

ОП «Економіка підприємства»

- ПРН3 – Демонструвати навички спілкування в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами.
- ПРН4 – Проводити дослідження, генерувати нові ідеї, здійснювати інноваційну діяльність
- ПРН7 – Оцінювати результати власної роботи і нести відповідальність за особистий професійний розвиток.
- ПРН8 – Вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління економічною діяльністю.
- ПРН9 – Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.
- ПРН10 – Обґрунтовувати рішення в умовах невизначеності, що потребують застосування нових підходів та економіко-математичного моделювання та прогнозування.
- ПРН11 – Застосовувати сучасні інформаційні технології у соціально-економічних дослідженнях
- ПРН12 – Формулювати нові гіпотези та наукові задачі в сфері економіки, вибирати належні напрями і відповідні методи для їх розв'язку, беручи до уваги наявні ресурси.
- ПРН15 – Застосовувати наукові підходи до формування та обґрунтування ефективних стратегій в економічній діяльності
- ПРН17 – Організовувати розробку та проведення проектів у сфері економіки із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.

ОП «Управління та адміністрування регіональних економічних систем»

- РН04. Використовувати сучасні статистичні методи, моделі, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач публічного управління та адміністрування.
- РН12. Планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків.

ОП «Менеджмент»

- РН1 - критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах;
- РН2 - ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення;
- РН9 - вміти спілкуватись в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами;
- РН13 - вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу);
- РН14 - вміти моделювати об'єкти і процеси у сфері менеджменту, застосовуючи математичні методи та інформаційні технології;

ОП «Маркетинг»

- ПРН8. Уміння застосовувати знання і розуміння для розв'язання задач, які характерні обраній спеціальності.
- ПРН9. Вміти використовувати методи та методики проведення наукових та прикладних досліджень.
- ПРН10. Знати методологію системних досліджень, методів дослідження та аналізу складних об'єктів та процесів, розуміти їх складність, їх різноманіття, багатофункціональність для розв'язання прикладних завдань в галузі професійної діяльності.
- ПРН11. Систематично читати літературу за фахом (у тому числі закордонну), складати реферати, анотації, аналітичні огляди тощо.
- ПРН12. Знати методи проведення досліджень та вміти вдосконалювати методики їх проведення.
- ПРН13. Розуміти необхідність бути наполегливим у досягненні мети та якісного виконання робіт у професійній сфері.
- ПРН14. Вміти чітко, послідовно та логічно висловлювати свої думки та переконання.
- ПРН15. Демонструвати належний рівень знань із найновіших теорій, методів і практичних прийомів маркетингу.
- ПРН16. Розуміти наукову і практичну літературу, нові досягнення в маркетинговій теорії та практиці, здійснювати внесок у їх розвиток.
- ПРН17. Визначати науково-дослідні задачі, збирати необхідну для їх вирішення інформацію, аналізувати її та формулювати висновки.
- ПРН18. Володіти навичками, достатніми для проведення власних досліджень та прийняття рішень у сфері маркетингу.
- ПРН19. Демонструвати вміння розробляти стратегію і тактику маркетингової діяльності, в т.ч. у міжнародному середовищі.
- ПРН20. Здійснювати презентації, оприлюднювати результати наукових і прикладних досліджень, маркетингових проектів.
- ПРН21. Демонструвати знання наукових засад і розуміння практичних аспектів підвищення ефективності маркетингової діяльності.
- ПРН22. Обґрунтовувати зміни і вдосконалення в системі маркетингу, реалізація яких необхідна для отримання позитивних результатів роботи ринкового суб'єкта.

- ПРН23. Застосовувати наукові підходи та методи для формування креативних інноваційних рішень у сфері маркетингу.
- ПРН24. Використовувати методи міжособистісної комунікації при вирішенні колективних задач, веденні переговорів, наукових дискусій.
- ПРН25. Виявляти розуміння сутності та особливостей застосування маркетингових інструментів у процесі прийняття маркетингових рішень.
- ПРН26. Розв'язувати складні маркетингові проблеми і вирішувати задачі в умовах невизначеності із застосуванням сучасних управлінських підходів, методів, прийомів.
- ПРН27. Використовувати методи маркетингового стратегічного аналізу та інтерпретувати його результати з метою вдосконалення маркетингової діяльності ринкового суб'єкта.
- ПРН28. Здійснювати діагностування та стратегічне й оперативне управління маркетингом задля розробки та реалізації маркетингових стратегій, проектів і програм.

ОП «Логістика»

- РН1 - критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах;
- РН2 - ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення;
- РН9 - вміти спілкуватись в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами;
- РН13 - вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу);
- РН14 - вміти моделювати об'єкти і процеси у сфері менеджменту та логістики, застосовуючи математичні методи та інформаційні технології;

ОП «Управління проектами»

- РН1 - критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах;
- РН3 - проектувати ефективні системи управління організаціями;
- РН8 - застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи для вирішення задач управління організацією;
- РН13 - вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу);
- РН16 - здійснювати управління проектами на всіх стадіях проектного циклу;

ОП «Світова економіка»

- ПРН1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем на абстрактному рівні шляхом декомпозиції їх на складові.
- ПРН 7. Оцінювати результати власної роботи і нести відповідальність за особистий професійний розвиток.
- ПРН 9. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

- ПРН 12. Формулювати нові гіпотези та наукові задачі в сфері економіки, вибирати належні напрями і відповідні методи для їх розв'язку, беручи до уваги наявні ресурси.
- ПРН 23. Володіти методами і технологією прийняття ефективних управлінських рішень щодо реалізації інвестиційних проектів у міжнародному бізнесі.
- ПРН 25. Уміти проводити наукові дослідження в галузі світової економіки.
- ПРН 27. Планувати і проводити наукові дослідження, демонструвати результати наукових робіт та готувати їх до оприлюднення.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Філософські проблеми наукового знання

Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень». Методологія: сутність, зміст, поняття.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «Діалектичні та логічні основи наукового пізнання».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7 години.*

Поняття про діяльність людини: пізнавальну (гносеологічну), аксіологічну, праксіологічну. Наука як результат і особливий вид пізнавальної діяльності людини.

Роль філософії в обґрунтуванні проблем наукового дослідження. Логічний аналіз об'єкта, суб'єкта і предмета методології наукового дослідження. Зміст, структура і значення курсу для наукової підготовки спеціаліста, магістра, аспіранта.

Тема 2. Проблеми наукового пізнання в історії філософії

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*
- *Практичне заняття: «Зміст та структура процесу наукового дослідження».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7 години.*

Специфіка пізнавального ставлення людини до світу. Поняття гносеології та її місце в системі філософського знання. Особливості пізнання природної соціокультурної й духовної сфер. Проблема пізнання світу. Агностицизм і його основні різновиди. Проблеми наукового пізнання у філософії XVIII-XIX ст. Класична наука і філософська епістемологічна рефлексія. Споглядальна концепція пізнання. Принцип відображення (Локк, Гольбах). Діяльнісна концепція пізнання. Принцип конструктивізму (Кант, Фіхте). Гегелівська гносеологія. Принцип тотожності. Марксистська концепція пізнання. Принцип практики (Маркс, Енгельс). Неокласична наука і філософська епістемологічна рефлексія. Неопозитивістська концепція пізнання (Мах, Авенаріус). Прагматична пізнавальна концепція (Ч. Пірс, У. Джемс, Дж. Дьюї). Проблеми теорії пізнання у філософії неотомізму (Веттер, Марітен). Феноменологія Гуссерля. Філософія і методологія соціальних наук. Специфіка соціального пізнання.

Тема 3. Діалектичні та логічні основи наукового пізнання

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*
- *Практичне заняття: «Конструювання економіко-математичної моделі та оцінка адекватності та працездатності моделі».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7 години.*

Діалектика як система принципів, законів і категорій. Закони та категорії діалектики в науковому дослідженні. Поняття принципів діалектики та їх роль у науковому пізнанні. Принцип об'єктивності, всебічності та взаємозв'язку, розвитку, історичного й логічного в науковому пізнанні. Закони єдності та боротьби протилежностей, якості і кількості, заперечення та їх роль у процесі пізнання. Категорії діалектики, їх роль у пізнанні реального світу. Одиничне, особливе та загальне, сутність і явище, причина і наслідок, зміст і форма, необхідність і випадковість, можливість і дійсність у процесі пізнання предметів та явищ матеріального і духовного світу.

Значення діалектики в науковому пізнанні та практичній діяльності людей.

Формальна логіка у науковому пізнанні. Поняття про логічний закон. Закони логіки - форма вираження внутрішніх суттєвих структурних зв'язків наших думок, які відображують закономірні зв'язки буття реального світу. Співвідношення законів формальної та діалектичної логіки. Закон тотожності, його сутність і об'єктивна основа. Вимоги закону визначеності та однозначності думки у процесі наукового пізнання. Значення закону суперечності для пізнавальної та практичної діяльності людей. Закон виключеного третього, його визначення та логічний зміст. Об'єктивні основні вимоги цього закону. Роль закону виключеного третього в науковій і практичній діяльності людей. Закон достатньої підстави, його сутність та основні вимоги. Логічні помилки, пов'язані з порушенням вимог закону. Значення цього закону в науково-пізнавальній і практичній діяльності людей у різних сферах суспільного життя. Поняття аргументацій, доказу та їх структура. Види і правила доказу в процесі наукового пізнання. Прямий і непрямий докази. Основні правила, що впливають із законів тотожності, несуперечності та достатньої підстави, яких слід дотримуватись у процесі наукового пізнання. Поняття спростування та його логічна структура. Значення аргументації та доказу в пізнанні, науці.

Тема 4. Специфіка наукового пізнання

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години*
- *Практичне заняття: «Планування експерименту для застосування кореляційного аналізу».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7 години.*

Наука в системі суспільства. Відмінність наукового пізнання від звичайного, художнього та інших способів пізнання дійсності. Головні ознаки наукового пізнання. Дисциплінарний та міждисциплінарний аналіз науки. Специфіка філософська - методологічного дослідження науки. Позитивізм - неопозитивізм - постпозитивізм як світогляд і методологія наукового пізнання.

Поняття об'єкта та предмета наукового дослідження. Поняття про метод, методологію та рівні наукового дослідження. Змістовна і формалізована методологія. Види змістовної методології: філософська, загальнонаукова, конкретно наукова.

Типологія методів наукового пізнання: філософські, загальнонаукові, загально логічні, емпіричні й теоретичні.

Рівні наукового дослідження: емпіричний і теоретичний, їх відмінність за предметом, методами і формами наукового знання.

Тема 5. Концептуальні основи наукового знання

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години*
- *Практичне заняття: «Планування експерименту для застосування дисперсійного аналізу».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7 години.*

Передумови наукового мислення і діяльності. Експлікація поняття і теорій науки. Необхідні умови коректного наукового пояснення. Пізнавальний статус наукових законів моделі розвитку науки. Демаркація від індивідуальних психологічних, колективістських умов. Сцієнтизм і антисцієнтизм. Наукове і ненаукове знання. Форми ненаукового знання. Наука як соціокультурний феномен. Наукова картина світу та її еволюція. Різні моделі раціональності. Концептуальні й світоглядні засади наукового знання.

Поняття синергетики й евристики. Взаємозв'язок епістемології і соціальної філософії.

Тема 6. Зміст та структура процесу наукового дослідження. Проблема істини

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години*
- *Практичне заняття: «Планування експерименту для застосування дисперсійного аналізу».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7 години.*

Основні проблеми гносеології. Логіка пізнавального ставлення людини до світу (оптимізм, скептицизм, агностицизм). Суб'єкт і об'єкт наукового дослідження. Дослідження як відображення і як творчість. Об'єктивне та суб'єктивне в гносеологічному образі.

Чуттєве пізнання та його основні форми. Логічне пізнання та його основні форми. Інтуїція та її роль у раціональному пізнанні. Діалектика чуттєвого та раціонального в процесі наукового дослідження. Сутність сенсуалізму, емпіризму, раціоналізму та ірраціоналізму.

Проблема істини у філософії та науці. Істина та її роль у науковому дослідженні. Об'єктивність і конкретність істини. Діалектика абсолютного та відносного в істині. Істина та помилкова думка. Критерії наукового пізнання та знання. Гносеологічні функції практики.

Специфіка дослідження соціальної дійсності. Суспільство як об'єкт соціального дослідження. Людина як об'єкт і суб'єкт наукового пізнання. Соціальні потреби, інтереси та їх вплив на процес дослідження суспільних явищ.

Модульний контроль

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Змістовий модуль 2. Організація науково-дослідної роботи

Тема 7. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години*

- *Практичне заняття: «Планування експерименту для застосування регресійного аналізу».*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7 години.*

Основні етапи наукового дослідження і логіка їх пізнавального циклу. Виявлення, формування і постановка наукової проблеми як однієї з форм наукового знання. Практичні та теоретичні причини, що зумовлюють постановку проблеми. Сутність, характер і шляхи вирішення наукової проблеми.

Виявлення і нагромадження фактів дійсності - важливий етап у науковому дослідженні. Поняття про факти дійсності, їх види та зміст. Відмінність між фактом-подією та науковим фактом. Логіка виявлення фактів дійсності, їх пояснення та узагальнення.

Формування та обґрунтування наукових гіпотез як процес поглиблення наукового дослідження. Види гіпотез та їх роль у дослідженні явищ і процесів реальної дійсності. Значення гіпотез у прогнозуванні розвитку матеріального та духовного світу.

Формування наукової теорії - основний етап у процесі наукового дослідження. Поняття наукової теорії, її сутності та структури. Ознаки і функції наукової теорії. Роль теорії у формуванні та розвитку знань, науки, наукової картини світу. Наука як особливий вид духовного виробництва, пізнавальної діяльності вчених.

Тема 8. Рівні та методи наукового дослідження

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години*

- *Практичне заняття: «Планування експерименту для вирішення оптимізаційних завдань».*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7 години.*

Поняття про емпіричні та теоретичні рівні наукового дослідження. Методи нагромадження емпіричного матеріалу та вираження його в різних формах емпіричного знання. Методи спостереження, вимірювання, опису, експерименту та їх роль у дослідженні.

Методи теоретичного узагальнення емпіричного матеріалу та вираження його в різних формах теоретичного знання. Загальнонаукові та загальнологічні методи

наукового пізнання. Аналіз і синтез. Порівняння, абстрагування та узагальнення. Індукція, дедукція та аналогія. Моделювання і формалізація. Системний аналіз. Програмно-цільовий підхід. Комплексні дослідження.

Аксиоматичний і гіпотетико-дедуктивний методи. Порівняльний і структурно-функціональний методи. Логіко-математичний та імовірнісний методи. Історичний і логічний методи. Сходження від абстрактного до конкретного. Емпіричні методи дослідження у групі економічних наук. Ситуаційні методи, що використовуються у менеджменті та маркетингу. Методи порівнянь, групувань, табличних, графічних, балансових, індексних, ланцюгових підстановок. Лінійне програмування. Теорія масового обслуговування. Методи ділових ігор. Контент-аналіз. Кластерний аналіз. Діагностування. Матричний метод. Дисперсійний, комерційний, регресійний аналіз. Прогностичні методи. Методи експертних оцінок. Статичні та динамічні моделі. Методи перевірки результатів наукового дослідження.

Тема 9. Організація науково-дослідної роботи магістрів

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години*
- *Практичне заняття: «Особливості планування експерименту у виробничих умовах».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7 години.*

Види та форми науково-дослідної роботи магістрів. Класифікація наукових досліджень. Теоретичні, експериментальні дослідження. Фундаментальні і прикладні дослідження. Пошукові, описові, причинно-наслідкові та прогностичні дослідження. Кабінетні і польові дослідження. Дослідження, які проводяться самостійно суб'єктом. Дослідження, що проводяться спеціалізованими дослідницькими фірмами. Дослідження, які проводяться спільно. Науково-дослідна робота (НДР) магістрантів у навчальний та у позанавчальний час.

Реферування літератури. Виконання магістерської роботи. Обґрунтування теми, розроблення її змісту, проведення наукового дослідження, апробація результатів дослідження у практиці діяльності підприємств-об'єктів дослідження. Написання наукової доповіді, статті.

Планування науково-дослідної роботи магістрантом. Складання індивідуального плану роботи магістранта. Розроблення календарного плану виконання випускної науково-кваліфікаційної роботи. Розроблення плану впровадження результатів наукових досліджень.

Тема 10. Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження у практику

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години*
- *Практичне заняття: «Розрахунок економічної ефективності наукових досліджень».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 7 години.*

Систематизація результатів дослідження. Види систематизації результатів дослідження та їх зміст. Докази гіпотези, висновки та рекомендації, науковий

експеримент, коригування попередніх пропозицій, літературний огляд дослідження. Викладення висновків та рекомендацій у вигляді реферату, наукової статті, тез доповіді, звіту про виконану науково-дослідну роботу, курсової, випускної магістерської роботи. Види рефератів: наукові, інформативні. Зміст та вимоги до рефератів. Наукова стаття. Звіт про НДР.

Звіт про науково-дослідну роботу, його зміст і методика складання. Сутність звіту з НДР. Архітектура звіту з НДР: титульний аркуш, зміст, список виконавців, реферат, основна частина звіту, висновки, рекомендації, список використаних джерел, додатки. Вимоги до складання звіту згідно з ДСТУ 3008-95.

Впровадження результатів завершених досліджень та розрахунок їх ефективності. Кінцеві результати НДР, місце і форми їх застосування. Порядок впровадження результатів НДР у практичну діяльність підприємств. Відповідальність за впровадження НДР. Здавання замовнику НДР. Акти здавання - приймання готової продукції НДР, їх зміст.

Ефективність результатів наукових досліджень та її критерії. Економічна, науково-технічна, соціальна ефективність. Розрахунок економічної ефективності наукових досліджень.

Модульний контроль

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Модуль 2

Індивідуальне науково-дослідне завдання «Застосування методів наукового дослідження для рішення практичних питань економіки та менеджменту»

5. Індивідуальні завдання

Виконання РР : «Застосування методів наукового дослідження для рішення практичних питань економіки та менеджменту»

6. Методи навчання

Словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.); наочні (ілюстрування, демонстрування) та практичні (практичні роботи, індивідуальне опитування, тестування).

7. Методи контролю

Поточний, проміжний, підсумковий контроль, семестровий контроль (іспит, диф. залік).

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять у вигляді теоретичних співбесід, розв'язання практичних завдань.

Проміжний контроль проводиться у вигляді тестування здобувачів за основними розділами курсу.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді захисту індивідуального завдання (РР).

Семестровий контроль – іспит.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист	0...5	6	0...30
Модульний контроль	0...10	1	0...10
Змістовний модуль 2			
Виконання і захист	0...5	4	0...20
Модульний контроль	0...10	1	0...10
Виконання і захист РГР	0...30	1	0...30
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

За 100-б шкалою	Загальний коментар	Коментар за видами робіт
90-100	Студент виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу.	<ul style="list-style-type: none"> • регулярне відвідування лекційних, семінарських занять, вчасне виконання всіх завдань самостійної роботи; • студент дає правильні ґрунтовні відповіді на всі запитання викладача щодо економічної сутності завдання; □ • демонструє творчий підхід щодо формулювання відповіді; • бере активну участь в аудиторній і поза аудиторній роботі.
82-89	Студент виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.	<ul style="list-style-type: none"> • регулярно відвідує лекційні, семінарські заняття, вчасно виконує всі завдання самостійної роботи; • дає правильні відповіді на більшість поставлених викладачем питань; • бере активну участь в аудиторній і поза аудиторній роботі
71-81	Студент виявив загалом добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених	<ul style="list-style-type: none"> • при виконанні завдань припускався декількох

	програмою завдань, але припустив низку помітних помилок; засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичний характер знань з дисципліни.	помилки, але правильно виправив їх після зауважень викладача.
65-73	Студент виявив знання навчального матеріалу дисципліни у обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з основною літературою.	<ul style="list-style-type: none"> • не регулярно відвідує лекційні, семінарські заняття, не вчасно виконує всі завдання самостійної роботи; • при виконанні завдань, під час відповідей допускає суттєві помилки у формулюванні та трактовці категорій; • демонструє репродуктивний підхід щодо формування відповіді; • не активно бере участь в аудиторній та позааудиторній роботі.
60 - 64	Студент виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; припустив помилки у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.	<ul style="list-style-type: none"> • часто не відвідує лекційні та семінарські заняття; • демонструє відсутність знань з елементарних питань статистики; • не вміє виконати елементарні арифметичні дії (середня величина, відсоток від числа тощо); • проявляє пасивність під час лекційних та аудиторних занять
35 - 59	Студент має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу дисципліни; допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань, але спроможний самостійно доопрацювати програмний матеріал і підготуватися до перездачі дисципліни.	<ul style="list-style-type: none"> • часто не відвідує лекційні та семінарські заняття; • демонструє відсутність знань з елементарних питань статистики; • не вміє виконати елементарні арифметичні дії (середня величина, відсоток від числа тощо); • проявляє пасивність під час лекційних та аудиторних занять
0 - 34	Студент не мав знань зі значної частини навчального матеріалу; не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал і потребує повторного вивчення навчальної дисципліни.	<ul style="list-style-type: none"> • проявляє пасивність під час лекційних та аудиторних занять

Шкала оцінювання; бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90-100	Відмінно	Зараховано
75-89	Добре	
60-74	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

Процедура відпрацювання пропущених занять (знаходження на лікарняному, мобільність та ін.), невиконаних завдань та перевірка на плагіат виконаних здобувачем завдань, а також дотримання академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу тощо, регулюються положеннями внутрішньої системи якості (<https://khai.edu/ua/education/sistema-zabezpechennya-yakosti-osviti/vnutrishnya-sistema-zabezpechennya-yakosti-osviti/>)

10. Методичне забезпечення

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення лабораторних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням: <http://library.khai.edu/catalog>

1. Технологія соціально-економічних наукових досліджень [Текст]: навч. посіб. / А. В. Доронін.– Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. Н. Е. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2019.– 168 с. знаходиться за посиланням:

http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/Doronin_Tehnologiya.pdf

2. Варталян, В. М. Прогностичне забезпечення науково-дослідної роботи магістра [Текст]: навч. посіб./ В. М. Варталян, Ю. А. Романенков. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2016. – 70 с. знаходиться за посиланням:

http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/Vartanan_Prognosticheskoe_Obespechenie.pdf

11. Рекомендована література

Базова

1. Грищенко І.М. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / І.М. Грищенко. -К., 2001.

2. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / А.М. Єріна. - К. : Центр навч. л-ри, 2004.

3. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / В.М . Шейко , Н.М . Кушнарєнко . —б-те вид. , переробл. і доповн. — К . : Знання, 2008 . — 310 с.

Допоміжна

1. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація): навч. посіб.; за ред. д.е.н., проф., акад. НАПН України А.А. Мазаракі. -К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2010.

2. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень [Текст]: Навчальний посібник / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв. — 3-е вид., перероб. і допов. — К.: ВД «Професіонал», 2005. — 240 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Про практичну підготовку студентів // http://old.mon.gov.ua/images/newstmp/2009_1/09_02/1_9_93.doc

2. Сайт кафедри <http://faculty6.khai.edu/ru/site/kafedra-menedzhmenta.html>